

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד

"תפארת רפאל" עטרת שרה

ע"ש רבי רפאל זביוני בן פנחס זצ"ל ע"ש מל' שרה זביוני בת דינה ע"ה

פְּרָשֶׁת: וַיִּגַשׁ

עֲלוֹן מִס': 1,831 | תשפ"א

ליקט וערך: הרב רפאל זביוני שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב

העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זביוני שליט"א

הילדים - פיקדון שהופקד בידינו!

בור הכלא הטורקי לא היה אכסניה נוחה, זקני ירושלים עודם זוכרים את ה'קישלה' שליד מגדל דוד בירושלים, ואת זעקות האסירים שקיבלו את הפלאקות על כפות רגליהם, את סיפורי הזוועה שהילכו על אימי הכלא והתעללות סוהריו. כזה היה הכלא הטורקי בכל מקום. הצדיק רבי שלמה אברהם הכהן זצ"ל, אביו של הרב "שבט מוסר" זצ"ל מאיזמיר שבטורקיה, היה משתדל כל ימיו במצוות פדיון שבויים. אוסף כספים לפדות את אלו שבגין חובם היו ליושבי חושך וצלמוות, אסירי עוני וברזל. לא קלה היא מלאכת איסוף הכספים, וכרוכה בהשפלות ובזיונות. אבל מהו בזיוני - היה אומר - לעומת סבלם ועינוייהם. ועד אשר עלה בידו להוציאם לחירות, היה משתדל שישחררום לביתם לשבתות. שיעשו, לפחות, את השבת בחיק המשפחה. שיזכו לרחצה הגונה בערב שבת, לבגדים מכובסים, לאוכל משיבוע. ליום של מנוחה ושמחה. היה חותם ערבות אישית עבורם, בסכומי עתק. מתחייב שבמוצאי שבת ישובו לכלאם. לא אחת ניצלו השבויים את חופשתם, נשאו רגליים וברחו מן העיר, ורבי אברהם היה משלם את דמי הערבות במלואם!

פעם ביקש שישחררו אסיר לשבת, נקבו בהון רב כערבון. אך לא, הפעם לא הסתפקו בחתימתו, אלא דרשו שישלש את הסכום במזומן. כסף לא היה לו. מה עשה, ביקש שיושיבוהו במקום האסיר כערבון חי! הלה, המסכן, מתענה בכלא שישה ימים - אשב אני במקומו יום אחד! הסכימו השלטונות, חבשו את הרב בבית האסורים, ושחררו את האסיר לחופשת שבת. נודע הדבר לבני הקהילה, ומיהרו לגייס את סכום הערבון, כדי להוציא לחופשי את הרב...! מרעיש הדבר. מזכיר את בקשת יהודה באוזני יוסף: "ועתה, ישב נא עבדך תחת הנער, עבד לאדני, והנער יעל עם אחיו!" אבל יהודה אמר משפט נוסף, נוקב עוד יותר: "כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי! פן אראה ברע אשר ימצא את אבי!"

לפני כותר מיובל שנים, כאשר גלויות ישראל התכנסו ובאו ציון ברינה, פעלה "עליית הנוער" לכנס את הילדים, להעלותם במקובץ. שליחים באו, רשמו, מיינו, עשו תעמולה. הגאון רבי רחמים חי חיותא הכהן זצ"ל מג'רבה שבתוניס, עמד כנגדם בעוז: לא! קרא - אל תקחו את הנוער! הלא המשפחות כולן עומדות לעלות לארץ הקודש, יעלו הנערים עם האבות! אם נשלח אותם לחוד - מי יודע לאלו ידיים יפלו, מי יודע איזה חינוך יקבלו, מי יודע לאן יישלחו! הוא הרעיש עולמות, דרש דרשות, שלח מכתב מנומק למורו ורבו, הגאון רבי משה כלפון זצ"ל, לעורר ולהתריע, ודבריו עשו פרי. הילדים עלו עם הוריהם. אך בערים רחוקות לא שעו לדבריו, עד שארע אסון מחריד. מטוס ובו עשרים ושבעה ילדים וילדות מהעיר 'סוסה' התרסק באוויר, היה זה בכ"ט חשוון תש"ט. כל הילדים נספו. הגאון רבי רחמים חי חיותא הכהן זצ"ל הספידם תמרורים, וראה בכך אות ממרום כי אין לשלוח את הילדים לבדם, בלא השגחת הוריהם. פרש כפיו, וזעק בקול גדול: "כי איך אעלה אל אבי", אל אבי שבשמים, "והנער איננו אתי", איננו איתנו, באמונת אבותינו, במסורת הדורות, במורשת האבות: "פן אראה ברע אשר ימצא את אבי", בצערה של השכינה הקדושה המקוננת על בניה יקריה, בצערו של אבינו שבשמים המצר על התפקרות הנוער הזך, הטהור, בני ציון היקרים המסולאים בפז!

זעקה זו צריכה ללוות כל הורה בישראל: "איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי!" איך אראה את פני לפני אבי הטוב, הרחום, אם לא הנחלתי לבני את המורשת העתיקה, האמיתית, הברוכה, המאירה, הנפלאה! אם לא שלחתים לחינוך תורני מושרש, מאיר. לתלמוד תורה, למתיבתא, לישיבה! אם לא השגחתי עליהם כדבעי, אם לא הקדשתי את מלוא תשומת הלב לחינוכם! אם מעלנו, חלילה, בפיקדון היקר שבידינו!

"וַיִּגַשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי" (מד, יח) - ראשי תיבות: ויאמר יהודה גביע שלך אצלנו לא ימצא, ואם ימצא הוא ודאי דרך הנחה, ואם יקניטני אדוני - מלחמה רבה בינינו יהיה.

"וַיֹּאמֶר אֵךְ טָרַף טָרַף וְלֹא רָאִיתִיו עַד-הַנְּהַ" (מד, כח) - יעקב ידע שיוסף לא מת, שלא ראהו בחלום. ולכן ידע שנטרף ולא מת, ולכן אמר: **"ולא ראיתיו עד-הנה"** - בחלום. (החת"ם סופר)

"וַיִּבֶךְ עֲלֵיהֶם" (מה, טו) - ראשי תיבות: וראה יוסף בהם כי עתידין להיות י' הרוגי מלכות.

"וַיֵּיטֵב בְּעֵינֵי פְרַעֲה וּבְעֵינֵי עַבְדָּיו" (מה, טז) - תחילה הייתה חרפה למצרים שעבד מושל על הארץ, ועכשיו שנתברר שהוא ממשפחה נכבדה הייתה שמחה גדולה לפרעה ולמצרים. (האור החיים הקדוש)

"וְלֹאֲבִיו שָׁלַח כּוֹזָאת עֲשָׂרָה חֲמֵרִים נִשְׂאִים מְטוֹב מִצְרַיִם" (מה, כג) - מפרש רש"י: "מטוב מצרים - יין ישן, שדעת זקנים נוחה הימנו". יין הוא מהדברים היחידים שבהם הישן טוב מן החדש. לכן דעת זקנים נוחה מייין ישן, כי הוא מבטא את היתרון שבישן על החדש. (הרב אפרים-זלמן מרגליות)

"וַנְּתַתֶּם חֲמִישִׁית לַפְּרַעֲה" (מז, כד) - גלות ישראל במצרים הייתה צריכה להיות 430 שנה וישבו למעשה רק 210. ומתוך זה נמשך השיעבוד 86 שנים בלבד שהן חמישית מ-430. וזה פירוש הפסוק: "ונתתם חמישית לפרעה". שחמישית משנות הגלות היה שיעבוד לפרעה. (הגר"א מוילנא)

אמר פעם רבי **יוסף מבריסק**: מהיכן הייתה הוודאות של יוסף הצדיק באומרו לפני פרעה **"יָקֻמוּ שְׁבַע שָׁנֵי רָעַב אַחֲרַיְהוֹן"**? הרי יתכן שבינתיים ירחם ה' על ארץ מצרים ויפסק הרעב? והשיב הרב: משום כך יעץ יוסף לפרעה **"יַעֲשֶׂה פְרַעֲה וַיִּפְקֵד פְּקָדִים עַל הָאָרֶץ"**, וידע יוסף בוודאות שאם פרעה מעמיד פקידים וועדים כדי לפתור את בעיית הרעב, מובטח לו שיהיה רעב כבד בארץ...

שבון

מושגים ביהדות

חודש טבת

בַּז' בטבת ד'ר"ל, נאסרו שלושה מראשי היהודים שבבבל, ראש הגולה הונא מרי בר זוטרא, רב אמימר בר רב ינוקא, ומשרשיא בר פקוד, ולאחר זמן נהרגו על קידוש ה'.

בח' בטבת, הכריח תלמי מלך יון את זקני ישראל, **לתרגם את התורה** ליוונית (תרגום השבעים) והיה העולם חושך שלושה ימים, התרגום גרם ליהודים להתבולל בתרבות היוונית ולהפוך למתייוונים.

ט' בטבת נחשב אחד מעשרים **'מי הצרה'** שצריך להתענות בהם, וב'שולחן ערוך' כתיב על יום זה: "לא נודע איזו היא הצרה שאירע בו". חז"ל הסתירו את הסיבה ליום זה, ויש אומרים שיום זה הוא יום הסתלקות עזרא הסופר, או שבו ביום נלקחה אסתר המלכה לארמונו של אחשוורוש. אחרים מציינים יום זה כיום לידת אותו האיש, או מות שמעון כיפא (פטרוס) שהיה מראשוני המאמינים באותו האיש ומפיץ תורתו.

בעשרה בטבת, החל **המצור על ירושלים** בידי נבוכדנצר מלך בבל ושר צבאו נבוזראדן, שהביא לבסוף לחורבן בית ראשון וגלות בבל, ומפני זה מתענים לזכר תחילת צרות החורבן.

סיפור השבוע

"וַיִּוֹסֵף יִשְׁתִּי יָדוֹ עַל עֵינָיו" (מז, ד)

סיפר הגאון הגדול **רבי מאיר מאזוז שליט"א** ראש ישיבת 'כסא רחמים': בשנת התשס"ד לא הרגשתי טוב בעיני, והרופא שבדק את עיני קבע שאני צריך לעשות ניתוח בעיניים, והייתי בצער גדול מזה, ובפרט שהעיניים הם איבר עדין ורגיש עד למאוד. בצר לי פניתי אל **מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל** לקיים דברי חז"ל (בבא בתרא קטז.): כל שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים. ואכן נכנסתי אל מעון קודשו של מרן וסיפרתי לו את כל הקורות אותי. כששמע זאת מרן זצוק"ל, הניח את ידו הקדושה על עיני ובירך אותי מעומק הלב. למחרת הלכתי אל הרופא לבדיקה נוספת בעיני, וכשראה הרופא את תוצאות הבדיקה, קבע שכבר אין צורך לעשות ניתוח בעיניים, ובדרך נס הכל הסתדר, ונתקיים בי מאמר הכתוב: **"וַיִּוֹסֵף יִשְׁתִּי יָדוֹ עַל עֵינָיו"**.

יוסף חכמה

תרגום השבעים

בח' טבת שנת ג' תקט"ו **תורגמה התורה ליוונית** בזמן תלמי המלך לפני כ- 2300 שנה. הברייתא במסכת מגילה (ט) מזכירה את המאורע. ומציינת 14 פסוקים שבהם נעשה שינוי בתרגום. תלמי המלך כינס 72 זקנים, הכניסם ב-72 בתים ולא גילה להם לשם מה כינסם. לאחר מכן נכנס לכל אחד מהם בנפרד וציווה עליו לתרגם את התורה ליוונית. הקדוש ברוך הוא נתן עצה בלב כל אחד ואחד, וכולם השכילו לתרגם את התורה בכמה וכמה שנויים, בלי שאחד מהם יכל לדעת שגם חברו כוון לזה, והסכימו כולם לדעת אחת. שם מובא כי היו שם שבעים ושנים זקנים, אך במקורות אחרים מופיע המספר שבעים ועל שם זה נקרא התרגום בשם: "תרגום השבעים". במקורו נעשה התרגום על ידי חכמים יהודים, עבור יהודי אלכסנדריה שבמצרים, ששפתם באותם ימים הייתה יוונית. **בין השינויים שעשו:** "אלוקים ברא בראשית" במקום "בראשית ברא אלוקים" - בכדי שלא יאמר ש"בראשית" הוא גם אל והוא ברא את "אלוקים"; "אעשה אדם" במקום "נעשה אדם" - שלא יאמר שהיו לקב"ה שותפים בבריאה; "צעירת רגליים" במקום "ארנבת" - כי שם אשת תלמי היה ארנבת, וכדי שלא יאמר: "שחקו בי היהודים והטילו שם אשתי בתורה" שינו וכתבו "צעירת רגליים". **חכמי ארץ ישראל** ראו ברוח קדשם, כי בתרגום התורה ליוונית טמונה סכנה גדולה. כל זמן שהתורה בלשון הקודש והיא חלקו ונחלתו של עם ישראל - הריהי נשמרת לפי המסורה, בדיוק כפי שנמסרה למשה מסיני, כל אות, כל תג ונקודה בלי שינוי. לעומת זאת התרגום, לא זה בלבד שהוא חסר את **"הנשמה"** של אותיות התורה, הוא אף עלול ליפול לידיים לא נאמנות שיעשו בו ככל העולה על רוחם וישנוהו- יפרשוהו לפי הבנתם ועניינם. מלבד זאת קיימת הייתה הסכנה שהיהודים עצמם ישתמשו יותר מדי בתרגום ויזניחו את המקור. לכן נחשב היום בו הושלם התרגום ליום צרה וגזירה ליהודי ארץ ישראל בעוד שיהודי מצרים, ראו בו יום שמחה.

מפניני מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל

"ולא יכל יוסף להתאפק... ויתן את קלו בבכיו..." (מה, א-ב) - לפני יותר מ-10 שנים בחודש כסלו התשס"ח, נכנס הרה"ג **פינחס זביחי שליט"א** אל הקודש פנימה לפני **מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל** להראותו את חיבורו שעומד להוציא לאור עולם בענין **"ברכת החמה"** (הנאמרת פעם ב 28 שנים), ותוך כדי דברם הזכיר הרב זביחי את דברי הגאון רבי מאיר הלוי מאוסטרובצה וצ"ל שמאז הנהגת הלוח העברי הקבוע שבידינו בשנת ד'ק"ט, לפני כ-1650 שנה, חלה ברכת החמה מספר פעמים מועט ביותר בערב פסח, ואמר לו שאי"ה היא תתקיים בערב פסח בשנה הבאה שנת התשס"ט (לפני 12 שנים) ובמהרה תבוא הגאולה. **מרן בשומעו זאת החלו עיניו זולגות דמעות**, והפטיר ואמר: הלא זו היא תפילתנו מאז ומתמיד בכל עת ובכל שעה שיחיש הקב"ה גאולתינו ופדיון נפשנו ויגלה במהרה משיח צדקנו... היה זה מעמד נורא הוד, אשר כל הנוכחים בו הזילו דמעות נרגשות נוכח דמעותיו הטהורות של מרן פאר הדור והדרו, אשר גדול כאבו וצערו על צערה של השכינה המתפלשת בעפר. (הפעם הבאה שתחול הברכה בערב פסח תהיה בשנת ו'ש"א בעוד כ-500 שנה). **הגר"ע יוסף זצוק"ל אמר בזמנו:** "מי שפספס ברכת החמה בזמנה - יישן עוד 28 שנים ויקום... לברך ברכת החמה בזמנה". (ברכת החמה הבאה תהיה בעז"ה ביום רביעי, כ"ג בניסן ה'תשצ"ז) - שזכה לאריכות ימים, אמן

"נר ה' נשמת אדם" - פטירת הצדיקים זצוק"ל בחודש טבת - "צדיקים במיתתן נקראו חיים"

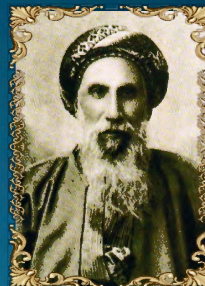
הרב חיים כדיר מצליח מאווח
 ז"א טבת ה'תשל"א (1971)
 היה מרביני ג'רבה,
 שימש כדיין בתוניס, וייסד
 בה את ישיבת 'כסא רחמים',
 בראשה עמד עד שנרצח.

רבי יעקב אבוהצירא
 כ"ב טבת ה'תר"ם (1880)
 היה רבה של תאפילאלת
 ומגדולי רבני מרוקו. בעל
 מופת, סבו של ה'בבא'
 סאלי, מכונה 'אביר יעקב'.

הרב כלפון משה הכהן
 י"ח טבת ה'תש"י (1950)
 היה רבה הראשי של ג'רבה
 ומגדולי רבני תוניסיה.
 נפטר בג'רבה ערב והועלו
 עצמותיו לירושלים.

הרב אברהם הלל
 ז"י טבת ה'תר"פ (1920)
 היה חכם באשי וראב"ד
 בבגדאד, וממנהיגי יהדות
 בבל, מגדולי תלמידיו של
 הרב עבדאללה סומך זצ"ל.

הרב סלמאן מוצפי
 ז"י טבת ה'תשל"ה (1974)
 היה מקובל ראש ישיבת
 'בני ציון' בירושלים, תלמידו
 של הרב יהודה פתיה זצ"ל.

אמרת השבוע

"אין רע יורד מהקב"ה רק טוב, ומה שנראה כרע הוא לתכלית הטוב" (השל"ה הקדוש)

הלכות ארון קודש

- א. מותר להתקין מכשיר אזעקה בתוך ארון קודש, שבמקרה של פריצה יוכל להפתיעם על ידי שמיעת קול האזעקה. ואף אם צריכים לחפור ולשבור בתוך ארון הקודש לצורך התקנת המכשיר, אין להחמיר בזה, מכיון שהדבר נעשה לצורך שמירת ספרי התורה.
- ב. יש אומרים שמותר להצניע בתוך ארון קודש תשמישי קדושה, כמו טלית ותפילין וכדומה. דהוי כהיתנו על זה מראש. אמנם לכתחלה יש להניח את הטלית והתפילין וכן החומשים בתוך הארון בחלק התחתון, ולא בחלק העליון שבו מונחים ספרי התורה.
- ג. ארון קודש שהתיישן ואינו ראוי לתשמישו, וקנו ארון קודש חדש, מותר למכור את הארון הישן, והארון יוצא לחולין, והמעוץ ישמשו לדברי קדושה.
- ד. יש מקומות אצל הספרדים שנהגו לפרוס פרוכת נוספת מבפנים לדלתות ארון הקודש, בנוסף לפרוכת החיצונית, ואף שאין חובה מעיקר ההלכה לנהוג כן, מכל מקום יש סמך נכון למנהגם.
- ה. בית כנסת שהובא אליו מחוץ לארץ ארון קודש מפואר ביותר, מעשה חושב, ופרוכת פרוסה עליו כנהוג, ורוצים להדרו לצחצחו לצפותו זהב, וכולו אומר כבוד, ולשם כך רוצים להסיר את הפרוכת מעליו, ולהשאירו בלי פרוכת, כדי להראות את יופיו והדרו לקהל המתפללים, אין להתיר לעשות כן, אלא יש להמשיך במנהג של פריסת פרוכת על ארון הקודש, ואם המצא ימצא בית כנסת שהסירו מעל ארון הקודש את הפרוכת, שלא ברצון מורי הלכה עשו כן, ויש להעיר למוסר אזנם להחזיר עטרה ליושנה.
- ו. יש לאסור לתלות פרוכת שמצוייר בה אריות על ארון הקודש מבחוץ. שמלבד שהדבר אסור על פי ההלכה, עוד בה שמבלבל דעת המתפללים כנגד הפרוכת. וכן יש לאסור להקים צורת אריות מברונזה או שיש, וכיוצא בזה, מעל ארון הקודש. ורבני ישראל נקראים לדרוש ברבים על כך, ולדבר על לב גבאי בתי הכנסת בכל אתר ואתר, במתק שפתים, להסיר צורות אלו מבתי הכנסת. ויש לעשות הדברים בחכמה ובתבונה, בשלום ובמישור, כדי שלא לגרום חס ושלום מחלוקת בבית הכנסת, כי דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. ויש לפרסם ברבים שלא יוסיפו להקדיש פרוכות כאלה לבתי כנסיות.
- ז. מותר לתת סמל "מגן דוד" מעל ארון הקודש, או בפרוכת, וכן מותר לארוג צורת שני לוחות הברית על הפרוכת, או לתת צורה זו מעל ארון הקודש, גם אם כתוב בהם ראשי עשרת הדברות וכן המנהג. ומותר לפתוח דלתות ארון קודש בשבת, אף שכתוב עליהם איזה פסוק, ועל ידי פתיחת הארון האותיות נשברות לשנים, ואין לחוש בזה לאיסור מוחק בשבת.
- ח. מותר לעשות כיס טלית ולתפילין מפרוכת שהיתה פרוסה על ארון הקודש, לאחר שהפרוכת בלתה.

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
4:27	4:24	4:23	4:27
5:19	5:15	5:15	5:19
5:51	5:46	5:45	5:50

עלון השבוע לעילוי נשמת
מור סבנו יצחק בן חמה ויוסף אוטמוזגין ז"ל
נפטר ב-יח' טבת תשע"ט ת.נ.צ.ב.ה.
ולהצלחת כל משפחת אוטמוזגין הי"ו

פְּרִשַׁת הַשְּׁבוּעַ

וַיִּגַּשׁ

הַפְּטָרָה

"וַיְהִי דְבַר"
יחזקאל לז'

תלמוד תורה לבנים
שיעורי תורה ויהדות לבנות
כולל ובית מדרש
כנסים תורניים
קירוב רחוקים
מכון הוצאת ספרים וחקר כתבי יד
דאגה לרווחת החיילים בצה"ל
עזרה לנוקמים
הדרכה רוחנית לעולים חדשים
מוקד עולמי לאמירת תהילים
שבועון תורני